

TER INFO

ROEL DE JONG: BEEKHERSTEL NIEUWE
STIJL LONKEND PERSPECTIEF

Friesland en beken. Het lijkt met elkaar in tegenspraak. Maar ze zijn er wel degelijk in de het zuidoosten van de provincie, aldus Roel de Jong van Wetterskip Fryslân. Friese beken als de Tjonger en het Koningsdiep hebben door ingrepen in het verleden wel veel van hun allure verloren. En de uitvoering van beekherstel verloopt traag, onder meer door stroperige grondverwerving. Hoog tijd voor een andere aanpak: betere samenwerking én meer effectiviteit zijn daarin volgens DB-lid Roel De Jong van het wetterskip de sleutelwoorden.

De waterschappen doen volgens Roel de Jong het nodige om beeksystemen te herstellen. Laat daar geen misverstand over bestaan. Maar volgens hem leveren de huidige inspanningen lang niet altijd het gewenste resultaat op. Hij voorziet dat waterschappen het met de nu gehanteerde aanpak ook niet gaan redden om voor 2027 alle beekdoelen te halen: 'We leggen met veel geld prachtige nieuwe meanders aan, maar we hebben daarbij te weinig oog voor het beekstelsel zelf. Het water moet nog steeds keurig binnen het door ons aangelegde nieuwe bakje blij-

ven. We plegen daarna vaak intensief onderhoud uit angst dat we anders teveel opstuwing en mogelijk wateroverlast krijgen. De verwerving van benodigde gronden verloopt stroef. Boeren zeggen vaak dat ze geen grond kunnen missen, terwijl de werkwijze is gebaseerd op vrijwillige verwerving. Ze willen bovendien alleen meewerken als we ze zwart op wit kunnen garanderen dat voor hen waterstaatkundig alles bij het oude blijft. De herinrichting moet nu gebeuren binnen strikte hydrologische randvoorwaarden. Dat zet een ongelofelijke rem op succesvol beekherstel.'

IN DEZE UITGAVE ONDER MEER: BEEKHERSTEL NIEUWE STIJL LONKEND PERSPECTIEF | NIEUW: NATIONAAL KENNIS- EN INNOVATIEPROGRAMMA WATER- EN KLIMAAT | JAN LOURENS OVER VIER JAAR DELTAPROOF | GREEN DEAL GRONDSTOFFEN VOLGENDE STAP OP WEG NAAR DUURZAME AFVALWATERVERWERKING | DE KLIMAATACTIEVE STAD | ZORGPLICHT VOOR WATERSCHAPPEN | WAT LEVERT DECENTRAAL-SANITATIESYSTEEM 'WATERSCHOON' IN SNEEK OP? | QUAGGAMOSSEL IN NEDERLAND: VLOEK OF ZEGEN? | VERS VAN DE STOWA-PERS | STOWA TER INFOOTJES

RANDVOORWAARDEN SCHEPPEN

Toch is Roel de Jong geen onheilsprediker. Integendeel zelfs: 'We hebben de afgelopen jaren samen met onder meer STOWA veel kennis opgedaan over succesvol beekherstel. Noem het de Building with Nature-variant van beekherstel. Het komt erop neer dat je meer bereikt door de randvoorwaarden te scheppen voor beekherstel en de beek daarna de tijd geeft om zelf het herstel verder vorm te geven. Het gaat om kleine, vaak relatief eenvoudige ingrepen. Dat levert veel natuurlijkere, robuustere beken op. Het levert beken op met grotere ecologische waarden. Het levert ook beken op die veel meer bijdragen aan klimaatadaptatie: water wordt langer vastgehouden. Dat voorkomt droogte bovenstrooms en wateroverlast in de lager gelegen delen van het stroomgebied. Dat is goed voor boer én natuur. En het zorgt ervoor dat de grenzen waar hydrologische belangen conflicteren veel diffuser worden.'

OBSTAKELS

Dat klinkt veelbelovend. De vraag dringt zich op waarom het al niet veel vaker gebeurt. Roel de Jong: 'Een belang-

rijk obstakel daarbij zijn wij, de waterschappen, zelf. We zijn gewend het water te willen beheersen. Dat moet je los durven laten. Het tweede, ermee samenhangende obstakel is dat deze vorm van beekherstel meer onzekerheden met zich mee brengt. De natuur laat zich nu eenmaal niet dwingen. Die onzekerheden moeten we expliciet maken, met alle betrokken partijen bespreken en gezamenlijk afspreken hoeveel onzekerheid we met elkaar accepteren.'

Dat brengt hem direct op een derde, belangrijk punt: de samenwerking met andere partijen. 'De ervaring met nieuwe vormen van beekherstel tot nu toe is dat het succes ervan nauw samenhangt met de vraag in hoeverre je alle betrokken partijen meeneemt in het proces. Een goed beekherstelplan is een plan waar alle partijen voordeel bij hebben: landbouw, recreatie en natuur. Ik ben ervan overtuigd dat er voor iedereen wat te halen valt in deze nieuwe vorm van beekherstel. Als je het maar met elkaar doet. Boeren zullen dan veel meer genegen zijn gronden over te doen aan het waterschap. En dat is belangrijk. Want je kunt nog zo'n mooie filosofie hebben, zonder grond kom je nergens.'

SYSTEEMHERSTEL

Als je deze weg op gaat, maak je een bewuste keuze voor het herstel van ecologische processen, niet voor het behoud van specifieke soorten, aldus De Jong. Dat vereist volgens hem een beetje bestuurlijke lef: 'Het kan betekenen dat specifieke natuurwaarden op specifieke plekken in of langs een beek (tijdelijk) verdwijnen, maar tegelijkertijd dat er elders nieuwe waarden ontstaan en het systeem als geheel veel meer ecologische waarde krijgt. We merken dat ons huidige soortenbeleid ons nu in de weg zit. Je wilt bijvoorbeeld graag een oude meander aantak-

SYMPOSIUM OVER BEEKHERSTEL 'NIEUWE STIJL'

Op donderdag 7 januari vond in het Brabantse Heeswijk-Dinther een groot bestuurlijk symposium plaats over de mogelijkheden om te komen tot effectiever en sneller beekherstel. Dat is hard nodig om de gestelde beekdoelen op tijd te kunnen realiseren. Meer samenwerken en een andere inhoudelijke aanpak vormen daarbij de sleutel. Bijvoorbeeld via het concept 'Building with Nature', waarbij gebruik gemaakt wordt van natuurlijke processen om herstel te realiseren. Denk aan het inbrengen van houtpakketten en zand. Enkele waterschappen hebben er al positieve ervaringen mee opgedaan. Een uitgebreid verslag van deze dag vindt u op stowa.nl | 'Nieuws en Agenda'.

Dagvoorzitter Inge Diepman (R) en co-dagvoorzitter Lambert Verheijen (tweede van R) in gesprek met enkele waterschappers tijdens het symposium.

ken op een beek, maar we doen dat niet uit angst dat de Groene Glazenmaker, een rodelijstsoort libel, ter plaatse verdwijnt. Of je moet ergens enorme inspanningen plegen om te zorgen dat enkele beekprikken geen schade onder vinden van de ingrepen die je wilt plegen. Systeemkeuze betekent dat je dingen in een breder perspectief bekijkt.'

Tot slot benadrukt Roel de Jong nog één keer het belang van samenwerking. 'De waterschappen kunnen dit niet alleen, we moeten dit samen met anderen doen. En we moeten het willen. Dat lijkt me een prachtige uitdaging voor de komende jaren.'

Dit interview verscheen eerder integraal in de STOWA-brochure 'Versnel Beekherstel. Natuurlijk aan de slag'. De brochure werd gepresenteerd op het bestuurlijk symposium over beekherstel, dat op 7 januari 2015 plaatsvond in het Brabantse Heeswijk-Dinther (zie kader). In de brochure staan inspirerende voorbeelden van vernieuwende vormen van beekherstel. U vindt de brochure op stowa.nl | Bibliotheek.

PASSIVE SAMPLING AANTREKKELIJK ALTERNATIEF VOOR TRADITIONELE MONITORING WATERKWALITEIT

STOWA heeft onlangs een rapport laten opstellen over de mogelijkheden van *passive sampling* bij het monitoren van de chemische waterkwaliteit. Op basis van het rapport kunnen waterbeheerders afgewogen keuzes maken of en zo ja: welke samplers voor welke stoffen kunnen worden toegepast.

De gangbare manier om de chemische waterkwaliteit te monitoren is door het nemen van steekmonsters, waarbij met een bepaalde frequentie watermonsters worden genomen. Deze manier van bemonsteren heeft zijn beperkingen omdat het een momentopname is, waardoor de kans groot is dat piekconcentraties van stoffen worden gemist. Daarnaast is de detectielimiet door het beperkte monstervolume vaak te hoog om de concentraties op het gewenste niveau te kunnen bepalen. Bij *passive sampling* wordt een sampler gedurende een bepaalde tijd in het water gehangen, waarbij organische stoffen door de sampler continu worden opgenomen. Piekconcentraties worden hierdoor meegenomen in de bemonstering. Door de bemonstering van een groter volume water kunnen bovendien lagere concentraties worden gemeten.

In een overzicht bij het verschenen rapport wordt voor meer dan 800 stoffen, waaronder een groot aantal gewasbeschermingsmiddelen, hormoonverstorende stoffen en geneesmiddelen, een overzicht gegeven welk type *passive sampler* het best toegepast kan worden en of een (semi)-kwantitatieve dan wel indicatieve concentratie kan worden bepaald.

Het STOWA-rapport 2014-42 'Overzicht toepassingsmogelijkheden van *passive sampling*' vindt u op stowa.nl | Bibliotheek.

